

Nr 125.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt föreståndaren för arkivdepån i Visby O. V. Wennersten m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—10:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Almkvist yttrar härefter:

1:o.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 november 1926 har riksarkivet — med förmälan att riksarkivet samma dag, med hänsyn till ett skrivelsen i avskrift bilagt sjukbetyg och till i övrigt kända förhållanden, beslutit, dels att förordnandet för filosofie licentiaten O. V. Wennersten att vara föreståndare för arkivdepån i Visby icke skulle utsträckas över den 30 juni 1927, dels att frågan om tidigare upphörande av förordnandet skulle prövas i sam-

Pension åt
föreståndaren för arkivdepån i Visby
O. V. Wennersten.

manhang med spørsmålet om lämplig efterträdare — hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes av riksdagen utverka pension åt Wennersten till det högsta belopp, som i ett sådant fall kunde komma i fråga, att utgå från den dag, då hans tjänstgöring vid arkivdepån upphörde eller senast från den 1 juli 1927.

Till stöd för denna sin framställning har riksarkivet anfört huvudsakligen följande:

Wennersten anställdes som föreståndare för arkivdepån i Visby den 18 februari 1905 och har sålunda tjänstgjort under en tid av snart 22 år. Då han utnämndes till föreståndarbefattningen, hade han redan förvärvat anseende som kännare av Gotlands fornminnen och kulturförhållanden. Sålunda ansåg exempelvis statsutskottet vid riksdagen 1910 (Bih. 4 : 1 : 1, nr 8, s. 8), att hans »synnerligen förtjänstfulla väl vitsordade verksamhet... för Gotlands arkeologiska utforskning» kunde göra honom förtjänt av »någon ersättning av statsmedel utöver den till honom såsom arkivföreståndare utgående lön», ehuru den motionsvis föreslagna utvägen att bereda honom dylik ersättning i form av löneförbättring åt arkivföreståndaren såsom sådan ej borde ifrågakomma. Sedermera brötos emellertid Wennerstens krafter genom den sjukdom, som nu vitsordats göra honom oförmögen att fortfarande sköta sin befattning.

I betraktande av Wennerstens verksamhet för utforskandet och bevarandet av Gotlands fornminnen och av den långa tid, varunder han varit i statens tjänst anställd, synes billigheten kräva, att han ej lämnas utan understöd, då han nu på grund av styrkt sjukdom nödgas träda tillbaka från sin befattning.

Det av riksarkivet åberopade sjukintyget är av följande lydelse:

Att föreståndaren för arkivdepån i Visby, filosofie licentiaten O. V. Wennersten, som jag känner sedan mer än ett tiotal år tillbaka, lider av svårartad och kronisk form av nervsjukdom (neurasthenia) och att han därför och med sin även för övrigt undergrävd hälsa är oförmögen att sköta sin tjänst och att en ändring till hälsa måste anses utesluten, varder härmed på heder och samvete intygat.

Stockholm den 1 november 1926.

Karl Kallenberg.

Legitimerad läkare: specialist i nervsjukdomar.

I ärendet har statskontoret den 10 januari 1927 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

Befattningen såsom föreståndare för arkivdepån i Visby är en arvodesbefattning å övergångsstaten för landsarkiven. Innehavaren är alltså icke att hänföra till sådana befattningshavare, för vilka bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension gälla; och ej heller på någon annan författning eller särskilt medgivande kan innehavaren av denna befattning grunda rätt till dylik förmån. Men då Wennersten alltsedan den 18 februari 1905 innehaft sin befattning och inom kort på grund av obotlig sjukdom nödgas lämna densamma, måste det anses vara av billighet och rättvisa påkallat, att någon pension av statsmedel beredes honom för återstående livstiden.

Wennerstens befattning är förenad med ett arvode av 1,200 kronor; och är han, enligt vad statskontoret inhämtat, i åtnjutande av två ålderstillägg å tillhopa 400 kronor ävensom tillfällig löneförbättring å 300 kronor. Förutom dyrtidstillägg utgör alltså hans avlöning 1,900 kronor. Av sistnämnda belopp skulle $\frac{2}{3}$ eller 1,266 kronor kunna anses motsvara pensionsunderlag. Pensionen för Wennersten, som nödgas avgå till följd av sjukdom, skulle då böra motsvara 75 procent av pensionsunderlaget och alltså bliva 950 kronor. Då vid den år 1925 genomförda löneregleringen för landsarkiven avlöningen för personalen vid arkivdepån i Visby lämnades orubbad och alltså är att betrakta såsom oreglerad, torde den efter sådan avlöning avpassade pensionen böra höjas så att den i avseende å rätt till tilläggsförmån kan betraktas såsom nyreglerad; och synes därför pensionen i detta fall böra bestämmas till 1,404 kronor.

Statskontoret slutar med att hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Wennersten må från och med månaden näst efter den, vari avgång från befattningen äger rum, under återstående livstiden åtnjuta pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,404 kronor årligen.

Med hänsyn till den jämförelsevis långa tid, varunder Wennersten utfört sitt arbete i statens tjänst, anser jag det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att han ej nu lämnas utan understöd, då han på grund av sjukdom nödgas träda tillbaka från sin befattning.

Departement-
schefen.

Mot vad statskontoret anfört i fråga om pensionens storlek har jag icke funnit något att erinra.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att föreståndaren för arkivdepån i Visby, filosofie licentiaten O. V. Wennersten må från och med månaden näst efter den, vari avgång från befattningen äger rum, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 1,404 kronor.

2:o.

Hos Kungl. Maj:t har Fredrika Olivia Holm, änka efter intendenten vid naturhistoriska riksmuseet, professorn E. J. G. Holm, vilken avled den 21 juni 1926, anhållit om en årlig pension å 2,000 kronor.

Till stöd härför har sökanden anfört följande:

Pension åt
f. d. profes-
sorn E. J. G.
Holms änka
Fredrika
Olivia Holm.

När sökandens man 1901 antogs till intendent för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning, ägde museets intendent ej rätt till inträde i civilstatens pensionsinrättning för beredande av pension åt efterlevande änka eller oförsörjda barn, utan en dylik rätt hade tillkommit först 1908. Sökandens man hade då emellertid uppnått en ålder av 55 år, och för att få inträde i sagda pensionsinrättning hade han följaktligen måst erlägga dryga retroaktiva avgifter. Som hans ekonomiska ställning ej medgav detta,

hade han måst avstå från att inträda och således ej kunnat tillförsäkra sökanden pension.

På grund av remiss har vetenskapsakademien inhämtat yttrande i ärendet av sina ledamöter professorerna C. Aurivillius och E. Lönnberg, vilka därvid anført bl. a. följande.

Då riksmuseets intendent år 1908 bereddes delaktighet i civilstatens pensionsinrättning fordrades för inträde så dryga retroaktivavgifter, att det var faktiskt omöjligt för dem, som ej ägde personlig förmögenhet, att begagna sig av denna rätt, allra helst som intendentlönerna ända till 1909 års reglering voro mycket låga. På grund härav och med hänsyn till det nit och det hängivna intresse, med vilket framlidne intendenten Holm ägnade allt sitt arbete under den tid av 22 år, då han förestod den paleozoologiska avdelningen, åt denna avdelnings förkovrande, få vi härmed livligt tillstyrka, att akademien behagade hos Kungl. Maj:t varmt förorda professorskan Holms ansökan.

Vetenskapsakademien har därefter i utlåtande den 28 december 1926 på de av professorerna Aurivillius och Lönnberg anförda grunder varmt förordat bifall till ansökningen.

Vidare har statskontoret den 4 februari 1927 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført:

Då den behållning i boet efter professor Holm, som tillfallit änkan, enligt en av utredningsmannen i boet efter Holm uppgjord uppgift uppgår till över 40,000 kronor samt sökanden icke har minderåriga barn att försörja, synes det visserligen i någon mån tveksamt, om pension av statsmedel överhuvud taget bör beredas sökanden.

Emellertid föreligga i detta fall vissa omständigheter, som kunna anses vara av beskaffenhet att böra föranleda till beredande av något understöd åt sökanden. Först genom 1907 års reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa hade intendenten Holm fått tillfälle att vinna delaktighet i kassan. Han hade då redan uppnått så framskriden ålder, att för sådan delaktighet måst erläggas högst betydande retroaktivavgift, till följd varav Holm icke ansett sig i stånd att begagna sig av den sålunda öppnade möjligheten till beredande av familjepension. Vidare är sökanden, enligt vad statskontoret inhämtat, född den 22 juni 1856 och får således anses hava uppnått en så hög ålder, att hon icke genom arbete lär kunna bidra till sin försörjning. Slutligen är av vederbörande boutredningsman upplyst, att en villafastighet, som med sitt taxeringsvärde ingår i boets ovannämnda behållning, nu måste anses hava ett lägre saluvärde än som motsvarar taxeringsvärdet.

På grund av nu anförda omständigheter vill statskontoret tillstyrka, att pension utverkas åt sökanden; och beträffande pensionsbeloppet får statskontoret, med erinran att 1921 års riksdag medgivit, att pension finge utgå till belopp av 1,000 kronor årligen till änkan efter en avdelningsföreståndare vid naturhistoriska riksmuseet, nämligen professorn A. G. Nathorst, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att pension till belopp, motsvarande äldre änkepension å 1,000 kronor, eller alltså 1,140 kronor, måtte från allmänna indragningsstaten utgå till sökanden från och med månaden näst efter den, då mannen avled, eller sålunda från och med

den 1 juli 1926, under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver änka.

De skäl, som tidigare föranlett riksdagen att i ett liknande, av statskontoret i dess utlåtande omförmäلت fall (professor Nathorsts änka; se Kungl. Maj:ts prop. nr 142, p. 2, till 1921 års riksdag samt riksdagens skrivelse nr 196, p. 2) bevilja pension, synas mig föreligga jämväl beträffande änkefru Holm. I likhet med professor Nathorst har professor Holm nedlagt ett synnerligen förtjänstfullt och högt skattat arbete vid ordnandet och bearbetandet av de samlingar vid riksmuseet, som blivit honom anförtrodda, och i båda fallen medgav dem deras ekonomiska ställning icke att inträda i civilstatens änke- och pupillkassa med hänsyn till de dryga retroaktivavgifter, de därigenom skulle vidkännas. Jag finner billigheten fordra, att i det föreliggande fallet samma hänsyn toges till den efterlevande änkan, som riksdagen funnit skäligt taga i avseende å änkefru Nathorst.

Departement-
schefen.

På grund av såväl dessa som övriga i ärendet andragna förhållanden anser jag mig därför böra förorda ansökningen.

Vad pensionens belopp och tidpunkten för dess utgående beträffar ansluter jag mig till statskontorets förslag.

I anslutning till det nu anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att framlidne f. d. intendenten vid naturhistoriska riksmuseet, professor E. J. G. Holms änka Fredrika Olivia Holm må, räknat från och med den 1 juli 1926, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,140 kronor.

3:o.

Genom fullmakt den 5 december 1913 utnämnde och förordnade Kungl. Maj:t f. d. professorn vid universitetet i Berlin, teologie och filosofie doktor Johannes Edvard Lehmann att vid universitetet i Lund vara professor i teologisk encyklopedi och teologiska prenotioner, med rätt för Lehmann att åtnjuta den lön och de övriga förmåner, som enligt stat och författningar åtföljde denna beställning.

Ökad
pension åt
professorn
J. E. Leh-
mann.

Därefter hemställde det större konsistoriet vid universitetet i Lund, på begäran av därvarande teologiska fakultet, om utverkande av rätt för Lehmann att tillgodoräkna sig *dels* för pension den tid, han varit akademisk lärare vid universiteten i Köpenhamn och Berlin, *dels ock* för lönetur tre år av den tid, han varit professor vid sistnämnda universitet.

Sedan yttranden över nämnda framställning avgivits av kanslern för rikets universitet och statskontoret, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 30 oktober 1914 densamma icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Vid 1915 års riksdag väcktes därefter en motion (I: 8), däri hemställdes, att riksdagen ville bevilja Lehmann rättighet att, därest han kvarstode i sin tjänst intill fyllda 65 levnadsår, vid sin avgång uppbära en pension av 5,600 kronor per år d. v. s. dåvarande högsta pension för universitetsprofessor.

Beträffande de till stöd för nämnda hemställan anförda skälen anholder jag att få hänvisa till motionen.

Sedan yttranden över motionen avgivits av teologiska fakulteten i Lund och statskontoret, anförde bankoutsrottet (punkt 13:o i utlåtande nr 20) bl. a. följande:

Ehuru enligt utskottets mening en dylik framställning bort i vanlig ordning göras till föremål för utredning av vederbörande myndigheter, ansåge sig likväl utskottet med hänsyn till de säregna omständigheter, som i detta fall föreläge, böra tillstyrka, att professorn Lehmann redan då tillförsäkrades rättighet att vid sin avgång från tjänsten komma i åtnjutande av den föreslagna pensionen.

Beträffande sättet för dennas utgående erinrades, att med tillämpning av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension Lehmann efter uppnådd pensionsålder vid sin avgång vore berättigad till en avkortad pension av 2,920 kronor. Det erforderliga tilläggsbeloppet eller 2,680 kronor syntes lämpligen böra anvisas å allmänna indragningsstaten.

I skrivelse den 25 maj 1915, nr 179, anmälde riksdagen därefter att riksdagen medgivit, att Lehmann finge från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år erhöle avsked från sin professorsbefattning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt vederbörande pensionslag tillkommande pension, att pensionen jämte fyllnadsbeloppet uppginge till 5,600 kronor.

I en till kanslern för rikets universitet ingiven framställning har nu det större konsistoriet vid universitetet i Lund anført bl. a. följande:

Ovanberörda motion liksom riksdagens beslut hade föranletts av det förhållandet, att Lehmann, som år 1913 utnämnts till professor vid universitetet i Lund, redan vid sin utnämning uppnått den ålder, att han vid tiden för sin avgång från ämbetet vid uppnådda 65 år icke skulle komma att innehava mera än 13 för pension beräkneliga tjänstår och att förty hans pension enligt lagen av den 11 oktober 1907 skulle komma att utgå med allenast 2,900 kronor i stället för 5,600 kronor, vilket sistnämnda belopp vid ifrågavarande tid var *högsta* pension för professor vid svenskt universitet. Riksdagens beslut hade alltså avsett att åt professorn Lehmann utan avseende på ifrågavarande kortare tjänstetid bereda full professorspension.

Sedermere hade genom beslut av 1925 års riksdag pensionsunderlaget för professor vid statsuniversitetet bestämts till 7,500 kronor. Det syntes under sådana omständigheter vara skäligt och i överensstämmelse med riksdagens beslut, att åt professor Lehmann, som den 19 augusti 1927 uppnådde 65 års ålder, bereddes pension till belopp, som numera vore för professor vid statsuniversitetet fastställt.

Konsistoriet slutar med att hemställa, att kanslern ville hos Kungl. Maj:t utverka proposition till 1927 års riksdag om sådan fyllnad i den Lehmann efter erhållet avsked från professorsbefattningen tillkommande pension, att pensionen jämte fyllnadsbeloppet uppginge till 7,500 kronor.

Universitetskanslern har med tillstyrkande utlåtande av den 27 december 1926 överlämnat konsistoriets ifrågavarande framställning till Kungl. Maj:t och därvid anfört, bl. a., att, efter kanslerns uppfattning, de grunder, som åberopats till stöd för 1915 års riksdags beslut i fråga om full pension åt professorn Lehmann, borde föranleda bifall till konsistoriets föreliggande förslag.

Slutligen har statskontoret i utlåtande den 11 januari 1927 tillstyrkt framställningen.

I likhet med universitetskanslern håller jag före, att ett bifall till universitetets nu föreliggande framställning innebär allenast ett konsekvent fullföljande av 1915 års riksdags beslut att bevilja professor Lehmann tilläggs-pension till sådant belopp, att hans pensionsförmåner skulle komma att uppgå till dåvarande högsta pension för universitetsprofessor.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att professorn vid universitetet i Lund J. E. Lehmann må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år erhåller avsked från sin professorsbefattning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt lagen angående civila tjänst-innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 tillkommande pension, att denna jämte fyllnadsbeloppet uppgår till 7,500 kronor.

4:o.

I en av kanslern för rikets universitet med eget utlåtande av den 6 februari 1926 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har det större konsistoriet vid universitetet i Lund, under åberopande av en utav drätsel-nämnden vid sagda universitet avlåten skrivelse hemställt, att kanslern ville utverka proposition till 1926 års riksdag om beviljande åt förre universitetsvaktmästaren Sven Peterssons änka Emma Gustava Petersson, född Hansson, av en årlig pension till belopp av 300 kronor.

Pension åt vaktmästar-änkan Emma Gustava Petersson, född Hansson.

I sin ovanberörda skrivelse har drätsel-nämnden anfört huvudsakligen följande:

Förre universitetsvaktmästaren Petersson avled den 23 juli 1925, efter lämnande ovannämnda änka, född år 1857. Behållningen i dödsboet efter Petersson uppgick enligt en den 28 december 1925 inregistrerad bouppteckning till 5,368 kronor 30 öre.

Petersson och hans hustru hava under en lång följd av år varit i uni-

versitetets tjänst. Petersson anställdes sålunda redan år 1881 som extra ordinarie universitetsvaktmästare samt befordrades efter ett år — den 1 juli 1882 — till ordinarie innehavare av denna tjänst, från vilken han avgick med pension den 30 september 1924. Peterssens hustru hade från år 1882, då universitetshuset togs i bruk, och intill tiden för mannens avgång ur tjänsten den synnerligen ansträngande sysslan att ombesörja städning i nämnda stora byggnad.

Drätselnämnden, som äger kännedom om Peterssens tjänstutövning under denna långa tjänstetid, vitsordar hans duglighet, nit och plikttrohet. Nämnden vill härvid också framhålla, att Kungl. Maj:t den 10 december 1920 tilldelat Petersson, för hans under en lång tjänstetid ådagalagda berömliga förhållande, medaljen i guld i femte storleken för nit och redlighet i rikets tjänst.

Änkan Petersson är icke berättigad till pension eller understöd från några av universitetets pensionsinrättningar för änkor och barn efter befattningshavare vid universitetet, i vilka pensionsinrättningar Petersson icke ägt eller kunnat vinna delaktighet.

Vid drätselnämndens framställning är fogat vederbörligt åldersbetyg för änkan Petersson samt transumt ur bouppteckningen efter Petersson.

I ärendet har statskontoret den 23 februari 1926 avgivit utlåtande, som inkom till ecklesiastikdepartementet den 2 mars 1926. I nämnda utlåtande har ämbetsverket anfört följande:

Med hänsyn därtill, att änkan Petersson icke är berättigad till pension från någon kassa för familjepensionering åt efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst och i betraktande tillika av det i ärendet meddelade förhållandet, att hon själv under lång tid varit verksam såsom städerska vid universitetsbyggnaden i Lund, torde det icke kunna vara något att erinra mot att henne beredes pension från allmänna indragningsstaten till belopp, som, i överensstämmelse med vad som föreslagits i den för 1926 års riksdag framlagda propositionen nr 63, torde bära såsom reglerad pension bestämmas till 444 kronor för år räknat, att utgå från och med den 1 augusti 1925 så länge hon förbliver änka.

Departement-
schefen.

Till en början tillåter jag mig erinra därom, att förevarande ärende först efter utgången av den tid, inom vilken framställningar normalt avlätos till 1926 års riksdag, återkom i slutremitterat skick till ecklesiastikdepartementet. Vad åter angår själva saken hyser jag på de av drätselnämnden vid universitetet i Lund och av statskontoret anförda skäl icke någon tvékan att tillstyrka framställning till riksdagen om beviljande av pension åt änkan Petersson.

Mot vad statskontoret föreslagit beträffande såväl pensionens storlek som den tidpunkt, från vilken pensionen bör utgå, har jag icke funnit något att erinra.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre vaktmästaren vid universitetet i Lund Sven Peterssens änka Emma Gustava Petersson, född Hansson, må, räknat från och med den 1 augusti 1925, under sin åter-

stående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

5:o.

I skrivelse den 22 oktober 1926 har direktionen över Stockholms stads undervisningsverk gjort framställning om beredande av pension åt vaktmästaren hos direktionen Carl Herman Ohrling, vilken av direktionen beviljats begärt avsked från sin befattning från och med den 1 juli 1927. Direktionen har därvid upplyst, att Ohrling, som är född den 19 november 1853 och innehåft vaktmästarbefattningen hos direktionen alltsedan den 1 oktober 1899, under de senare åren åtnjutit dels en årlig avlöning av 1,500 kronor för de egentliga vaktmästargöromålen och 350 kronor för renskrivning, omfattande på senare tid mer än 1,500 skrivsidor för år, dels ock ersättning för städning och rengöring med omkring 80 kronor för år. Direktionen har förklarat sig sakna medel till beviljande av pension åt Ohrling.

Pension
åt vaktmästaren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk C. H. Ohrling.

Enligt ett i ärendet företett tjänstgöringsbetyg har direktionen beträffande Ohrlings tjänstgöring hos densamma lämnat honom det vitsord, att han städse visat utmärkt nit och osviklig redbarhet samt med största villighet och omdöme utfört sina åligganden.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare beträffande Ohrlings verksamhet före hans anställning hos direktionen, att han innehåft extra ordinarie befattning som stationskarl vid statens järnvägar under tiden den 5 maj 1874—den 31 januari 1875, att han varit ordinarie stationskarl vid statens järnvägar under tiden den 1 februari 1875—den 30 november 1876, att han varit anställd som konduktör vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg under tiden den 1 december 1876—den 31 december 1882, att han varit vaktmästare vid Enköpings sjukhus under tiden den 1 januari 1883—den 1 oktober 1888, att han under åren 1889—1894 idkat privat verksamhet såsom handlande, samt att han under åren 1894—1898 vissa tider tjänstgjort såsom extra ordinarie vaktmästare i ecklesiastikdepartementet och såsom vaktmästare vid 1897 års Stockholmsutställning.

I ärendet har statskontoret den 18 januari 1927 avgivit utlåtande och därvid anfört följande.

För direktionen över Stockholms stads undervisningsverk har Kungl. Maj:t den 2 december 1905 (nr 68 sid. 5) utfärdat instruktion, av vilken framgår bl. a. (§ 6), att hos direktionen är anställd — förutom en sekreterare och en kamrerare — en vaktmästare samt att avlöningen till dessa befattningshavare utgår av direktionens medel. Härmed åsyftas avkastningen av en bland de under direktionens förvaltning ställda fonderna, nämligen »undervisningsverkens fond», med en kapitalbehållning av något över 224,000 kronor. För budgetåret 1926—1927 har fondens avkastning beräknats till 10,700 kronor; men då utgifterna för direktionens verksamhet uppskattats till 11,500 kronor och således direktionens medel icke förslå för ändamålet,

har erforderligt fyllnadsbelopp enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 september 1926 anvisats att utgå från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter, i likhet med vad som ägt rum under flera föregående år.

Vid sådant förhållande och då billigheten bjuder, att vaktmästaren Ohrling, då han inom kort vid framskriden ålder och efter långvarig tjänstgöring avgår från sin befattning hos direktionen, erhåller någon pension, synes knappast annan lämplig utväg förefinnas än att hos riksdagen utverka pension åt honom från allmänna indragningsstaten. Med hänsyn till den avlöning, som tillkommer Ohrling, och till övriga föreliggande omständigheter torde pensionsbeloppet skäligen böra bestämmas till 1,020 kronor för år räknat att utgå från och med månaden näst efter erhållet avsked.

Vidare har skolöverstyrelsen den 2 februari 1927 yttrat sig i ämnet och därvid anført bl. a. följande.

Av de skäl, som anföras i statskontorets utlåtande, synes pension böra beviljas vaktmästaren Ohrling från allmänna indragningsstaten. Såsom pensionsunderlag för sådan pension torde kunna beräknas två tredjedelar av den till Ohrling f. n. utgående årliga lönen. Denna synes enligt de i ansökningslämnade uppgifterna kunna beräknas till i runt tal 1,930 kronor. Två tredjedelar av detta belopp utgör 1,286 kronor 67 öre. Vidare uppstår frågan, hur många tjänstår som böra anses såsom förutsättning för uppbärande av hel pension. Statskontoret har i sin beräkning av det föreslagna pensionsbeloppet tydligen utgått från vad som i detta avseende gäller rörande expeditivakterna vid de centrala ämbetsverken, nämligen att hel pension förutsätter 35 tjänstår. Överstyrelsen vill icke förneka, att åtskilliga skäl tala för ett dylikt betraktelsesätt, men vill dock *dels* framhålla, att den pension, som statskontoret på dessa grunder föreslår för Ohrling, i och för sig är väl låg med hänsyn därtill, att den tjänst, han nu lämnar, icke, såsom man på grund av avlöningsbeloppet möjligen skulle kunna tro, varit en bisyssla, utan i stort sett tagit hela hans arbetskraft i anspråk, *dels* erinra därom, att riksdagen vid beviljande av pension åt läroverksvaktmästare vid åtskilliga tillfällen, exempelvis år 1926 i fråga om gymnastikvaktmästaren och gårdskarlen vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm J. A. Johnsson, utgått från allenast trettio tjänstår såsom förutsättning för hel pension. Då nu Ohrling synes kunna tillgodoräkna sig sammanlagt trettioett tjänstår i statens eller direktionens tjänst, synes det önskvärt, att hans pension kunde uppgå till ett belopp, som motsvarar det beräknade pensionsunderlaget utan annan avkortning, än som erfordras, för att detsamma skall uppgå till ett med 12 jämnt delbart krontal, d. v. s. 1,284 kronor om året. I alla händelser torde man kunna utgå därifrån, att på det pensionsbelopp, som kommer att bestämmas, dyrtidstillägg kommer att utgå.

Skolöverstyrelsen slutar med att hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Ohrling må från och med den 1 juli 1927 från allmänna indragningsstaten utgå pension till ett belopp av 1,284 kronor om året.

Departement-
schefen.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår, att Ohrling under en tid av tillhoppa omkring 31 år utfört arbete i allmän tjänst, ävensom att den övervägande delen av denna tjänstgöring, från och med den 1 oktober 1899,

fullgjorts hos direktionen för Stockholms stads undervisningsverk, som beträffande denna tjänstgöring lämnat honom de bästa vitsord. De i ärendet hörda myndigheterna hava också uttalat sig till förmån för att pension nu måtte beredas Ohrling. Även jag vill ansluta mig härtill.

Däremot hava i fråga om den föreslagna pensionens storlek olika meningar uttalats av statskontoret och skolöverstyrelsen. Statskontoret har sålunda föreslagit ett pensionsbelopp av 1,020 kronor, under det att överstyrelsen på anförda skäl förordat dess höjande till 1,284 kronor. I likhet med överstyrelsen finner jag starka billighetsskäl tala för att pensionen bestämmes till det av överstyrelsen förordade högre beloppet. Jag vill erinra därom att riksdagen förut flera gånger bestämt pensioner till läroverksvaktmästare efter ett belopp av 1,100 kronor för full pension, motsvarande ett reglerat belopp av 1,584 kronor (se exempelvis Kungl. Maj:ts prop. nr 86 till 1926 års riksdag, punkterna 8 och 10, samt riksdagens skrivelse den 16 april 1926, nr 148, punkterna 48 och 50). Jag förordar följaktligen, att för Ohrling äskas pension till ett belopp av 1,284 kronor. Härå bör dessutom dyrtidstillägg utgå efter samma grunder som å nyreglerade pensioner.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vaktmästaren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk Carl Herman Ohrling må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,284 kronor.

6:o.

I särskilda skrivelser den 29 mars 1926 har direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas anhållit om beredande av årlig pension åt kokerskan vid institutet Klara Sofia Westin med 525 kronor och åt sömmerskan därstädes Emma Charlotta Andersson med 825 kronor, att för tid efter den 30 juni 1927 utgå från och med månaden näst efter den, under vilken deras anställning vid institutet upphör.

Till grund för berörda äskanden ligga av rektorn vid institutet och förskolan Gustaf Ek hos direktionen gjorda framställningar i ämnet.

Beträffande Klara Sofia Westin har Ek därvid anfört:

Klara Sofia Westin fyllde den 6 mars 1926 64 år. Hon har oavbrutet varit i institutets tjänst sedan den 1 november 1905 och har under denna tid gjort sig förtjänt av de bästa vitsord. Som hennes krafter ej längre räcka till för det ansträngande arbetet, bör henne beredas tillfälle att avgå med pension. Sådan torde hon ej erhålla förrän tidigast den 1 juli 1927, och har hon vid nämnda tid varit i institutets tjänst i 21 år 8 månader.

Hennes nuvarande kontanta avlöning uppgår till 696 kronor. Härtill

Pension åt
kokerskan
Klara Sofia
Westin och
sömmerskan
därstädes
Emma Char-
lotta Anders-
son vid insti-
tutet för
blinda å
Tomteboda.

kommer fri kost, bostad med värme och lyse samt fri tvätt. Naturaförmånerna torde lämpligen kunna beräknas till 600 kronor per år, varför den sammanlagda lönen blir 1,296 kronor.

I fråga om Emma Charlotta Andersson har Ek yttrat:

Emma Charlotta Andersson lider enligt läkarintyg av dövhet, nervositet och stor kraftnedsättning på grund av blodbrist, varför hon ej är i stånd att tillfredsställande sköta sitt arbete, utan bör henne beredas tillfälle att fortast möjligt kunna avgå med pension. Hon är född den 22 januari 1872 och har oavbrutet varit i institutets tjänst sedan den 1 januari 1894 med undantag av tiden 1 november 1898—1 juli 1899, då hon på grund av sjukdom var frånvarande. Då hon ej torde kunna erhålla pension förrän tidigast den 1 juli 1927, har hon vid nämnda tid varit i institutets tjänst i 32 år 10 månader. Under den tid, hon varit i institutets tjänst, har hon gjort sig förtjänt av de bästa vitsord.

Hennes nuvarande kontanta avlöning uppgår till 864 kronor per år. Härtill kommer fri kost, bostad med värme och lyse samt fri tvätt. Naturaförmånerna torde lämpligen kunna beräknas till 600 kronor per år, varför den sammanlagda lönen blir 1,464 kronor.

Berörda läkarintyg hade bifogats Eks skrivelse.

Över ifrågavarande framställningar hava utlåtanden avgivits den 31 augusti 1926 av skolöverstyrelsen och den 6 oktober 1926 av statskontoret.

Skolöverstyrelsen anför huvudsakligen följande:

Då kokerskan och sömmerskan vid institutet icke vore uppförda å ordinarie stat, vore de icke heller lagligen berättigade till pension. Överstyrelsen ansåge det emellertid vara med rättvisa och billighet förenligt, att även de på sin ålderdom kunde komma i åtnjutande av den förmån, som genom pension av statsmedel kunde beredas befattningshavare efter avslutad verksamhet i det allmännas tjänst, och detta, vad anginge Emma Charlotta Andersson, så mycket hellre som hon på grund av sin sjukdom syntes oförmögen att själv bidra till sitt uppehälle. Kungl. Maj:t hade också tidigare vid flera tillfällen gjort framställning till riksdagen om beredande av pension åt liknande befattningshavare, och dessa framställningar hade i allmänhet vunnit riksdagens bifall. Så hade genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut år 1925 pension tilldelats bland andra tvättförestånderskan vid institutet för blinda å Tomteboda Augusta Charlotta Karlsson och vårdarinnan vid samma institut Anna Maria Svendsdotter till belopp av 400 och 500 kronor respektive.

Vid beräkningen av pensionen torde man med hänsyn till bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension böra utgå från ett pensionsunderlag, utgörande $\frac{2}{3}$ av den kontanta avlöningen, ökad med värdet av åtnjutna naturaförmåner.

Westins slutavlöning hade uppgått till 696 kronor och de av henne åtnjutna naturaförmånerna hade uppskattats till 600 kronor. Sammanlagda avlöningsbeloppet skulle således utgöra 1,296 kronor och pensionsunderlaget 864 kronor. Då emellertid Westin den 30 juni 1927 tjänstgjort vid institutet endast 21 av de 30 tjänstår, vilka enligt ovannämnda lag fordrades av kvinnlig tjänst innehavare för åtnjutande av hel pension, skulle hennes pension komma att utgöra $\frac{21}{30}$ av det sålunda erhållna pensionsunderlaget. Enligt denna beräkningsgrund skulle pensionsbeloppet bliva 640 kronor 80

öre eller avrundat 610 kronor. Jämlikt kungl. kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer tillkomme ett pensionstillägg å 180 kronor. Med hänsyn härtill och till den omständigheten, att Westin icke erlagt några pensionsavgifter, ansåge överstyrelsen, i likhet med direktionen, att pensionsbeloppet borde något minskas, förslagsvis till 525 kronor.

Anderssons slutavlönning hade uppgått till 864 kronor och de av henne åtnjutna naturaförmånerna hade uppskattats till 600 kronor. Sammanlagda avlöningsbeloppet skulle således utgöra 1,464 kronor och pensionsunderlaget 976 kronor. Då Andersson den 30 juni 1927 tjänstgjort vid institutet mer än de 30 tjänstår, vilka enligt ovannämnda lag fordrades av kvinnlig tjänstinnehavare för åtnjutande av hel pension, skulle hennes pension, därest hon uppnått den för pension föreskrivna levnadsåldern, komma att utgöra 976 kronor eller avrundat 980 kronor. Jämlikt omförmälda kungörelse den 15 juni 1922 (nr 360) tillkomme ett pensionstillägg å 180 kronor. Med hänsyn till att Andersson ännu icke uppnått 60 års ålder och till den omständigheten, att hon icke erlagt några pensionsavgifter, torde emellertid pensionsbeloppet böra något minskas. Överstyrelsen hade för sin del intet att erinra mot det av direktionen föreslagna beloppet, 825 kronor.

Statskontoret yttrar:

Enligt vad handlingarna utvisa föreligga goda skäl att i nu förevarande fall bereda pension. Vad beträffar de belopp, som i sådant avseende kunna ifrågakomma, erinrar statskontoret därom, att enligt 1925 års riksdags beslut och kungl. kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) vissa grunder blivit fastslagna för avpassande av pensionsbelopp åt civila löntagare vid armén och marinen, vilka blivit övertaliga till följd av den nya försvarsorganisationen; och dessa grunder synas lämpligen böra komma till tillämpning vid avpassande av pensioner även för andra till arbetarpersonal hänförliga anställningshavare än som äro i kungörelsen direkt avsedda.

På grund härav och då förslagen, som äro uppgjorda med tanke att de föreslagna beloppen skola såsom s. k. oreglerade pensioner ökas med pensionstillägg och pensionsförhöjningar, i alla händelser måste omarbetas så att pensionerna kunna behandlas såsom nyreglerade, föreslår statskontoret, att pensionerna åt kokerskan Westin och sömmerskan Andersson måtte avpassas enligt de i förenämnda kungörelse angivna grunder samt alltså bestämmas att utgöra för den förra 732 kronor ($530 + 6 \times 14 + 128 =$ efter avrundning 732) samt för den senare 876 kronor ($740 [\text{maximum}] + 145 =$ efter avrundning 876). Pensionerna torde böra föreslås att från allmänna indragningsstaten utgå från och med månaden näst efter den, vari avgång från anställningen äger rum.

Ifrågavarande två befattningshavare synas mig böra tillerkännas pensioner med de av statskontoret föreslagna reglerade beloppen.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av kokerskan vid institutet för blindas å Tomtebodas Klara Sofia Westin och sömmerskan vid samma institut Emma Charlotta Andersson må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin anställning

vid institutet, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, uppgående för Klára Sofia Westin till 732 kronor och för Emma Charlotta Andersson till 876 kronor.

7:0.

Ang. familjepension åt lektorn K. O. N. Troëngs änka och barn.

Sedan lektorn vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna Klas Olav Napoleon Troëng den 30 juni 1926 avlidit, har hans efterlämnade änka Signe Hedvig Gustava Troëng, född Andersson, hos statens pensionsanstalt anhållit om familjepension för sig och tre barn.

Styrelsen över pensionsanstalten har med anledning därav i skrivelse den 25 september 1926 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning hos riksdagen i syfte att bereda möjlighet till familjepension för sökanden och hennes tre barn. Styrelsen anför härvid följande:

Uti § 1 mom. 1 och § 6 av reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa den 8 december 1911 (nr 155), sådana dessa stadganden lyda enligt kungörelsen den 4 september 1916 (nr 381), upptagas lektorer vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Malmö, Örebro, Borås och Härnösand, men det är tvivelaktigt, om termen teknisk elementarskola kan tillämpas på de numera tillkomna tekniska gymnasierna och tekniska fackskolorna. Dock synes det otvivelaktigt hava varit avsett, att lektorer vid sådana läroanstalter borde tillhöra berörda kassa. I kungörelsen den 18 december 1918 (nr 1108) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i gällande stater för tekniska fackskolan i Västerås, den tekniska elementarskolan och det tekniska gymnasiet i Örebro samt den tekniska elementarskolan, den tekniska fackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö upptagna avlöningsförmåner har stadgats, att befattningshavare skall vara skyldig underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda stadgade rörande elementarlärarnas nya änke- och pupillkassa. Delaktighet i kassan är således förutsatt även för lektorer vid tekniska gymnasier och fackskolor. Detta framgår även av riksdagens skrivelse nr 407/1918 (sid. 8, 9, 11 och 26). För den sedermera tillkomna fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna skola, enligt gällande lönestat, föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse likaledes vara gällande.

Direktionen över lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa har i utlåtanden den 8 november 1919, den 10 juli 1922 och den 13 mars 1925 föreslagit reglementets komplettering med uttrycklig föreskrift dels om delaktighet för bland andra lektorer vid tekniska fackskolor och dels om delaktighetsbelopp för dessa befattningshavare såsom för lektorer vid tekniska elementarskolor.

Oaktat bristen på sådan föreskrift hava pensionsavgifter inbetalts för avlidne lektor Troëng för tiden 1 december 1925—30 juni 1926.

Genom kungörelsen den 18 juni 1926 (nr 350) angående ändrat namn av statens pensionsanstalt för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt angående reglemente för statens pensionsanstalt har kassan från och med den 1 juli 1926 indragits till statens pensionsanstalt, varjämte uti § 89 b) uti berörda reglemente stadgats uttrycklig delaktighet för ifrågasvarande lektorer.

Då Troëng avlidit, innan de nya bestämmelserna trätt i kraft, har pensionsanstalten funnit sig förhindrad att tilldela hans efterlevande någon pension, oaktat de, på ovan angivna grunder, realiter synas därtill berättigade.

Statskontoret har i utlåtande den 9 oktober 1926 tillstyrkt framställning till riksdagen i överensstämmelse med styrelsens hemställan.

Enligt ovannämnda kungörelse den 18 juni 1926 (nr 350) skulle lektor Troëngs efterlevande, därest han avlidit först den 1 juli 1926, otvivelaktigt Departement-
schefen hava varit berättigade att komma i åtnjutande av pension från statens pensionsanstalt. Jag finner billigheten kräva, att den omständigheten, att lektor Troëng avlidit dagen innan denna kungörelse trätt i kraft icke får utgöra hinder för att hans hustru och barn må åtnjuta stadgad pension från nämnda anstalt, så mycket hellre som, enligt vad handlingarna i ärendet utvisa, pensionsavgifter blivit inbetalda.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att den omständigheten, att lektorn vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna Klas Olav Napoleon Troëng avlidit innan kungörelsen den 18 juni 1926 (nr 350) angående ändrat namn av statens pensionsanstalt för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt angående reglemente för statens pensionsanstalt trätt i kraft, icke må utgöra hinder för hans änka Signe Hedvig Gustava Troëng, född Andersson, samt makarnas barn att från och med den 1 juli 1926 komma i åtnjutande av familjepension enligt bestämmelserna i nämnda reglemente.

8:o.

Styrelsen för tekniska skolan i Stockholm har i särskilda till Kungl. Maj:t ingivna framställningar av den 6 november 1926 anhållit om utverkande av pensioner åt överläraren vid nämnda läroanstalt Carl Axel Eugen Kjellin samt lärarinnorna därstädes Anna Ulrika Wall, född Westfeldt, och Hilda Gabriella Josefina Waldenström. Pensioner åt
en överlärare
och två
lärarinnor
vid tekniska
skolan i
Stockholm.

Enligt företedda åldersbetyg är Kjellin född den 10 januari 1862, Anna Ulrika Wall den 16 november 1856 och Hilda Gabriella Josefina Waldenström den 12 maj 1863.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare följande:

Kjellin har alltsedan höstterminen 1898 med utmärkta vitsord tjänstgjort vid tekniska skolan, från och med höstterminen 1899 som biträdande lärare i figurteckning vid högre konstindustriella skolan samt från och med höstterminen 1912 som överlärare i samma ämne vid aftonskolan och skolan för kvinnliga lärjungar. Vid sin tilltänkta avgång från lärarbefattningarna efter utgången av läsåret 1926—1927 kommer han att hava uppnått 65 levnads- och 29 tjänstår. Hans tjänstgöring omfattar 16 timmar i veckan med en avlöning sedan år 1920 av 2,631 kronor för år, fränsett dyrtidstillägg.

Anna Ulrika Wall har alltsedan höstterminen 1898 med utmärkta vitsord tjänstgjort såsom lärarinna vid tekniska skolans högre konstindustriella avdelning i mönsterritning med tillämpningar, i vilka läroämnen någon överlärarbefattning icke varit upprättad. Vid sin tilltänkta avgång från lärarbefattningen efter utgången av läsåret 1926—1927 kommer hon att hava uppnått 70 levnads- och 29 tjänstår. Hennes tjänstgöring omfattar 5 timmar i veckan med avlöning sedan år 1920 av 774 kronor för år, fränsett dyrtidstillägg.

Hilda Gabriella Josefina Waldenström har alltsedan år 1891 med utmärkta vitsord tjänstgjort vid tekniska skolan, sedan år 1892 som lärarinna i frihandsteckning och textning i skolans avdelning för kvinnliga lärjungar och sedan år 1896 som lärarinna i geometrisk konstruktionsritning i samma skolavdelning, och sålunda uppnått 63 levnads- och 35 tjänstår. Hennes tjänstgöring omfattar 22 timmar i veckan med en avlöning sedan år 1920 av 1,953 kronor för år, fränsett dyrtidstillägg.

Skolans styrelse har beträffande pensionernas storlek föreslagit, att desamma skulle bestämmas till två tredjedelar av vederbörandes avlöning vid skolan, således för Kjellin till 1,754 kronor, för Anna Ulrika Wall till 516 kronor och för Hilda Gabriella Josefina Waldenström till 1,302 kronor.

Skolöverstyrelsen har den 8 december 1926 avgivit särskilda utlåtanden över ifrågavarande ansökningar.

Skolöverstyrelsen erinrar därom, att befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm visserligen icke äro berättigade att erhålla pension enligt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907, men att riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts framställningar i flera föregående fall beviljat pension åt lärare och andra befattningshavare vid nämnda skola, varvid pensionernas belopp i regel beräknats efter samma grunder, som genom nämnda lag äro fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen tillstyrker därför en likartad behandling av de nu föreliggande framställningarna. För erhållande av full pension bör, enligt överstyrelsens mening, såsom för ordinarie lärare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier fordras 30 tjänstår.

Överstyrelsen finner således de ifrågasatta pensionerna böra uppgå till följande belopp, nämligen för Kjellin ($\frac{29}{30} \cdot \frac{2}{3} \cdot 2,631 =$) 1,695 kronor 53 öre eller, avrundat, 1,690 kronor, för Anna Ulrika Wall ($\frac{29}{30} \cdot \frac{2}{3} \cdot 774 =$) 498 kronor 80 öre eller, avrundat, 500 kronor samt för Hilda Gabriella Josefina Waldenström ($\frac{2}{3} \cdot 1,953 =$) 1,302 kronor eller, avrundat, 1,300 kronor. Här till böra komma dyrtidstillägg enligt grunder, som äro eller varda fastställda.

Statskontoret har i särskilda, den 8 januari 1927 dagtecknade utlåtanden beträffande förevarande framställningar anfört följande:

Åberopande vad skolöverstyrelsen anfört ävensom den utredning rörande lärarpersonalens vid tekniska skolan i Stockholm ställning i pensionshänseende, som av statskontoret framlagts i underdånigt utlåtande den 14 april 1924, får statskontoret framhålla, att goda skäl synas föreligga för beredande av pension åt nu ifrågavarande tre befattningshavare vid skolan; och har statskontoret icke annat att erinra beträffande skolöverstyrelsens förslag än att de föreslagna pensionerna, respektive 1,690 kronor, 500 kronor och 1,300 kronor, uppenbarligen måste jämföras med s. k. oreglerade pensioner, men

att pensionsförslag, som numera föreläggas riksdagen, synas böra innefatta pensionsbelopp, vilka kunna behandlas enligt de föreskrifter, som gälla beträffande s. k. nyreglerade pensioner. På grund härav och med iakttagande av någon reduktion av pensionsbeloppen med hänsyn därtill, att några avgifter för egen pensionering icke erlagts, vill statskontoret för sin del föreslå pensionsbelopp av respektive 1,980 kronor för Kjellin, 804 kronor för Anna Ulrika Wall och 1,584 kronor för Hilda Gabriella Josefina Waldenström.

Beträffande den av statskontoret åberopade, av ämbetsverket i utlåtande den 14 april 1924 framlagda utredningen rörande lärarpersonalens vid tekniska skolan i Stockholm ställning i pensionshänseende får jag hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 136/1925, sid. 18.

I likhet med vederbörande myndigheter anser jag det vara skäligt, att överläraren Kjellin samt lärarinnorna Wall och Waldenström komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten. Vad pensionernas storlek beträffar ansluter jag mig till statskontorets mening.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att en var av överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Carl Axel Eugen Kjellin samt lärarinnorna vid samma skola Anna Ulrika Wall, född Westfeldt, och Hilda Gabriella Josefina Waldenström må från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare entledigas från sin tjänst vid skolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, Kjellin med 1,980 kronor, Anna Ulrika Wall med 804 kronor och Hilda Gabriella Josefina Waldenström med 1,584 kronor.

9:o.

I en till Kungl. Maj:t ställd, till skolöverstyrelsen ingiven framställning har styrelsen för tekniska skolan i Stockholm anhållit om utverkande av pension åt framlidne överläraren vid skolan Gustaf Emil Malmquists änka Marie Louise Malmquist, född Natt och Dag.

Pension åt
överläraren
vid tekniska
skolan i
Stockholm
G. E. Malm-
quists änka
Marie Louise
Malmquist,
född Natt
och Dag.

Till stöd för denna sin framställning har styrelsen anfört följande:

Överläraren Malmquist, som avled den 24 augusti 1926, förordnades till överlärare i figurmodellering och skärning i trä vid högre konstindustriella skolan och i figurmodellering vid aftonskolan och avdelningen för kvinnliga lärjungar från och med höstterminen 1906. Malmquists tjänstgöringstimmar vid skolan utgjordes av 29 veckotimmar under 7 månader av året samt 18 veckotimmar under 2 månader av året. Hans löneförmåner utgjorde från och med år 1920 för samtliga befattningar 4,926 kronor per år räknat, fränsett dyrtidstillägg. Malmquist innehade icke någon annan befattning än sin lärarbefattning vid skolan. Styrelsen tillåter sig framhålla, att Malmquist varit en synnerligen framstående lärarkraft vid skolan, och att han med sin erkänt stora förmåga som konstnär förenade synnerligen god undervisningsförmåga och i anledning härav varit av särskilt stort gagn för

undervisningen vid skolan. Styrelsen har förvissat sig om att Malmquist vid sitt frånfalle icke efterlämnat några som helst tillgångar, och att hans efterlämnade änka är fullständigt medellös.

Skolöverstyrelsen har med utlåtande av den 8 december 1926 överlämnat framställningen till Kungl. Maj:t och därvid anfört bland annat följande:

Överläraren Malmquist har icke själv varit berättigad till pension i berörda egenskap från staten eller från någon av staten understödd pensionsanstalt och icke heller haft tillfälle att genom inbetalning till någon av staten understödd pensionskassa sörja för sin änkas underhåll. Riksdagen har emellertid på Kungl. Maj:ts framställning i flera fall beviljat såväl pension vid avskedstagandet åt befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och icke ordinarie befattningshavare vid de tekniska läroverken som ock understöd till dylika befattningshavares efterlevande. Därvid ha pensionernas och understödets belopp i regel beräknats efter samma grunder, som äro gällande med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst och dessas efterlevande. Överstyrelsen anser sig därför med goda skäl böra tillstyrka en likartad behandling av den nu föreliggande framställningen. Överstyrelsen finner härvid, att, såsom i föregående liknande fall ägt rum, till grund för beräkningen av pensionsunderlagets storlek bör läggas Malmquists årliga avlöning, sedan 1920 utgörande, fränsett dyrtidstillägg, 4,926 kronor, varvid pensionsunderlaget skulle utgöra $\frac{2}{3}$ härav eller 3,284 kronor och enligt de för änke- och pupillpensionering i allmänhet gällande grunder storleken av det understöd, som må tillkomma änkan, böra beräknas till $\frac{1}{4}$ av sistsagda belopp ($\frac{1}{4} \cdot 3,284 = 821$ kronor) eller avrundat 820 kronor. Å ifrågakvarande belopp bör givetvis utgå dyrtidstillägg enligt grunder, som äro eller varda fastställda.

Skolöverstyrelsens utlåtande slutar med en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att änkefru Malmquist må, räknat från och med den 1 september 1926, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 820 kronor.

Av ett vid framställningen fogat intyg av vederbörande boutredningsman framgår, att bouppteckningen efter överläraren Malmquist utvisade en behållning av allenast 1,831 kronor 83 öre, huvudsakligen motsvarande ett enkelt lösörebo.

Enligt vid handlingarna fogat åldersbetyg är änkefru Malmqvist född år 1865.

Slutligen har statskontoret den 8 januari 1927 avgivit utlåtande i ämnet och därvid anfört:

Såsom statskontoret framhållit i utlåtande den 14 april 1924 (se propositionen nr 136/1925 sid. 18) äro befattningshavarna vid tekniska skolan i Stockholm icke berättigade till pension; och ej heller har det blivit för dem på något sätt ordnat i fråga om familjepensionering. Men liksom pensioner åt dessa befattningshavare själva pläga beredas genom framställning till riksdagen, synes det vara billigt, att även åt sådan befattningshavares änka lämnas understöd av statsmedel i form av pension, när omständigheterna såsom i förevarande fall äro särskilt ömmande; och vill statskontoret erinra om att vissa befattningshavare vid de tekniska elementar-

skolorna i förevarande avseende äro lika illa ställda som befattningshavarna vid tekniska skolan i Stockholm samt att riksdagen vid några tillfällen beviljat pensioner av statsmedel åt efterlevande efter sådan befattningshavare vid teknisk elementarskola, såsom exempelvis framgår av 1921 års riksdags beslut i anledning av det i propositionen nr 142 framlagda förslaget om understöd åt verkmästaren vid tekniska elementarskolan i Malmö N. H. Björklunds änka och barn.

På grund härav och då pensionsbeloppet i förevarande fall å ena sidan synes böra i någon mån reduceras i förhållande till vad som tillkommit änkan efter en i avlöningshänseende likställd delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, enär i förevarande fall några avgifter icke förekommit, men å andra sidan torde böra avpassas så, att pensionen kan i avseende å tilläggsförmån betraktas såsom nyreglerad, får statskontoret för sin del föreslå ett pensionsbelopp i detta fall av 720 kronor. I övrigt har statskontoret icke något att erinra mot skolöverstyrelsens hemställan.

Med hänsyn till vad i ärendet blivit anfört håller jag före, att ett årligt understöd av statsmedel bör beredas änkefru Malmquist. Jag anser mig så mycket hellre kunna tillstyrka framställning härom till riksdagen som — enligt vad statskontoret erinrat — liknande pensionsfrågor tidigare varit föremål för riksdagens prövning och pensioner därvid blivit vederbörande tillerkända.

Departement-
chefen.

I fråga om pensionsbeloppets storlek ansluter jag mig till de av statskontoret gjorda beräkningarna.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Gustaf Emil Malmquists änka Marie Louise Malmquist, född Natt och Dag, må, räknat från och med den 1 september 1926, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 720 kronor.

10:o.

I en till skolöverstyrelsen ställd, av överstyrelsen med utlåtande av den 27 oktober 1926 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har styrelsen för slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg hemställt om åtgärder för beredande av pension åt förre läraren vid skolan Adam Bergman.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande:

Bergman, som är född den 15 september 1858, tjänstgjorde alltsedan år 1880 oavbrutet vid slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg och avgick från sin lärarbefattning därstädes med utgången av år 1925 i anledning av skolans omorganisation. Han innehade då 67 levnads- och 46 tjänstår. Av skolans styrelse har Bergman erhållit högsta vitsord för sin tjänstgöring, som omfattat i genomsnitt 8 timmars daglig tjänstgöring med en undervisningstid av omkring sju månader om året. Hans avlöning har i medeltal

Pension åt f.
läraren vid
slöjd- och
tekniska sko-
lan i Väners-
borg
A. Bergman.

under de sista 5 åren uppgått till 2,760 kronor. Dessutom har Bergman under nära 5 läsår varit slöjdlärare vid högre allmänna läroverket i Vänersborg. Från och med år 1926 hava Älvsborgs läns landsting och Vänersborgs stad, vilka lämnat bidrag till skolans upprätthållande, beviljat Bergman pension, landstinget med 1,250 kronor och staden med 500 kronor för år, dock utan rätt till dyrtidstillägg härå.

Skolöverstyrelsen har i sitt ovanberörda utlåtande anfört följande.

Då Bergman icke innehaft ordinarie statstjänst, är han icke berättigad att erhålla pension på grund av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907. I flera föregående fall har dock riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning beviljat pension vid avskedstagandet åt icke ordinarie befattningshavare vid de tekniska elementarskolorna samt vid de tekniska skolorna i Stockholm och Eskilstuna ävensom i ett fall åt en föreståndare och lärare vid en lägre teknisk yrkesskola. Pensionernas belopp ha därvid i regel beräknats efter samma grunder, som genom nämnda lag äro fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen anser sig därför med goda skäl böra tillstyrka en likartad behandling av den nu föreliggande framställningen.

Beloppet av den pension, som må tillkomma Bergman, finner överstyrelsen såsom i förut nämnda fall böra beräknas till $\frac{2}{3}$ av hans senaste avlöning, vilken för de sista fem åren i medeltal utgjort cirka 2,760 kronor, eller sålunda 1,840 kronor.

Då emellertid Bergman för sin berörda lärarbefattning tillerkänts en årlig pension från och med ingången av år 1926 från Älvsborgs läns landsting med 1,250 kronor och från Vänersborgs stad med 500 kronor, tillhoppa 1,750 kronor eller för månad ungefär 146 kronor, utan rätt till dyrtidstillägg, motsvarande enligt nu gällande grunder för dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst ungefär 1,116 kronor för år eller för månad 93 kronor (tilläggsunderlag 123 kronor) jämte därå utgående dyrtidstillägg, finner överstyrelsen statens bidrag till Bergmans pensionering böra utgöra 1,840—1,116 = 724 eller avrundat 720 kronor jämte dyrtidstillägg enligt grunder, som äro eller varda fastställda.

På grund av vad sålunda anförts får överstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att förre läraren vid slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg Adam Bergman må under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 720 kronor att utgå från och med hans avgång från lärarbefattningen den 1 januari 1926.

I ärendet har statskontoret den 10 januari 1927 avgivit utlåtande:

Statskontoret, som tillstyrkt framställningen, har anfört, att statskontoret icke har annat att erinra emot skolöverstyrelsens förslag i ämnet än att i detta fall, i likhet med vad som plägar föreskrivas exempelvis i fråga om pension av statsmedel åt vid sjömanshus anställd befattningshavare, som erhåller pension jämväl av sjömanshusets medel, torde böra i fråga om dyrtidstillägg å pensionsförmånen stadgas, att dyrtidstillägget skall beräknas å det sammanlagda pensionsbelopp, som utgår av statsmedel samt från Älvsborgs läns landsting och Vänersborgs stad, men av statsmedel bestridas allenast med vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper å den av statsmedel utgående delen av pensionsförmånen.

I likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret finner jag det skäligt, att pension beredes Bergman från allmänna indragningsstaten. Jag tillåter mig härvid erinra om ett liknande fall, där pension av riksdagen beviljats, nämligen åt föreståndaren för tekniska yrkesskolan i Jönköping J. Karling (proposition nr 142, punkten 14, till 1921 års riksdag, riksdagsskrivelse nr 196, punkten 14). Beträffande pensionens storlek ansluter jag mig till vad av nämnda myndigheter därutinnan förordats. Mot statskontorets förslag beträffande beräkandet av dyrtidstillägg å Bergmans pensionsförmåner har jag intet att erinra.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att förre läraren vid slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg Adam Bergman må, räknat från och med den 1 januari 1926, å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 720 kronor,

dels ock att å ifrågavarande understöd må utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagande likväl, att av det beräknade dyrtidstillägget å det sammanlagda understödsbelopp, som må utgå av statsmedel samt från Älvsborgs läns landsting och Vänersborgs stad, skall av statsmedel bestridas allenast vad som belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av understödsbeloppet.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1:o—10:o hemställt, behagar, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Harald Frisk.
